

Dôvodová správa

Všeobecná časť

Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (ďalej len „návrh zákona“) bol vypracovaný za základe Plánu legislatívnych úloh vlády Slovenskej republiky na rok 2025.

Cieľom návrhu zákona je úprava právneho rámca poskytovania služieb zamestnanosti úradom práce, sociálnych vecí a rodiny zabezpečením činností zameraných na vyhľadávanie pracovného miesta a ponuku vhodného zamestnania za účelom sprostredkovania zamestnania osobám, ktoré sú členom domácnosti, ktorej sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi. Navrhuje sa úprava aktívnych opatrení na trhu práce za účelom zlepšenia a zefektívnenia integrácie najviac zraniteľných osôb na trh práce, najmä dlhodobo nezamestnaných a osôb s nízkou kvalifikáciou, podporou ich pracovného začleňovania, rozvojom sociálnych kompetencií a získavaním vedomostí a zručností potrebných pre trh práce. Návrhom zákona sa zabezpečí aj zosúladenie právneho rámca najmä v oblasti aktívnych opatrení na trhu práce a podpory zamestnávania občanov so zdravotným postihnutím s aktuálnymi potrebami aplikačnej praxe za účelom zlepšenia ich efektívnosti a účinnosti.

V nadväznosti na vyššie uvedený cieľ sa navrhuje prijať legislatívna úprava zákona č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Zámerom predmetnej právnej úpravy je posilnenie podpory aktívneho prístupu a motivácie príjemcov pomoci v hmotnej núdzi prijať ponuku vhodného zamestnania a uplatniť sa na trhu práce. Pripravované zmeny sa týkajú úpravy podmienok poskytovania plnej výšky dávky v hmotnej núdzi prijatím ponuky vhodného zamestnania, úpravy aktivačného príspevku odstupňovaním jeho výšky podľa miery aktivácie a rozšírenia možnosti vykonávania menších obecných služieb v rámci regiónu. Okrem toho sa navrhuje rozšíriť cieľovú skupinu pre vznik nároku na príspevok na nezaopatrené dieťa aj na deti zúčastňujúce sa výchovy a vzdelávania v materských školách alebo študujúcich na stredných a vysokých školách.

Návrh zákona v čl. I upravuje:

- v oblasti poskytovania služieb zamestnanosti osobám v hmotnej núdzi
 - rozšírenie skupiny účastníkov právneho vzťahu na účel zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o službách zamestnanosti“) o osobu v hmotnej núdzi,
 - rozšírenie pôsobnosti úradu práce, sociálnych vecí a rodiny o sprostredkovanie vhodného zamestnania osobe v hmotnej núdzi,
 - povinnosti osoby v hmotnej núdzi voči úradu práce, sociálnych vecí a rodiny pri sprostredkovaní zamestnania na účel ponuky vhodného zamestnania, obdobne ako v prípade uchádzača o zamestnanie,
 - poskytovanie náhrady časti cestovných výdavkov pre osobu v hmotnej núdzi pri absolvovaní vstupného pohovoru alebo výberového konania,
 - poskytovanie príspevku na dochádzku za prácou (§ 53) aj pre osobu v hmotnej núdzi, ktorá nastúpi do zamestnania,

- rozšírenie aktívnych opatrení na trhu práce (§ 54) na osobu v hmotnej núdzi za účelom podpory začlenenia sa na trh práce;
- v oblasti aktívnych opatrení na trhu práce
 - zjednodušenie procesu zisťovania trvania dočasnej PN uchádzača o zamestnanie a osoby v hmotnej núdzi nadväzne na zavedenie elektronických PN a prepojenie informačných systémov MPSVR SR a NCZI,
 - rámec podmienok, ktoré musí agentúra dočasného zamestnávania spĺňať počas celého obdobia platnosti povolenia a vykonávania činnosti,
 - zavedenie povinnosti pre právnickú osobu, fyzickú osobu, ktorá je zamestnávateľom, a samostatne zárobkovo činnú osobu, ktorým sa poskytuje príspevok podľa zákona o službách zamestnanosti alebo príspevok podľa § 54 zákona o službách zamestnanosti, spĺňať podmienky podľa § 70 ods. 7 zákona o službách zamestnanosti počas celého obdobia poskytovania príspevku z dôvodu efektívneho vynakladania finančných prostriedkov z verejných zdrojov,
 - povinnosť zamestnávateľov podávať žiadosť o poskytnutie príspevku podľa zákona o službách zamestnanosti a príspevku podľa § 54 zákona o službách zamestnanosti elektronickými prostriedkami z dôvodu zníženia administratívnej záťaže úradov práce, sociálnych vecí a rodiny,
 - rozšírenie možnosti vykonávať aktivačnú činnosť dlhodobo nezamestnaným občanom v hmotnej núdzi formou vykonávania služieb vo verejnom záujme v oblasti sociálnych vecí, zdravotníctva, vzdelávania, kultúry, športu a pod. u právnických osôb, ktoré vykonávajú svoju činnosť v oblastiach vymedzených zákonom o službách zamestnanosti a túto činnosť nevykonávajú za účelom dosiahnutia zisku,
 - zavedenie vypracovania zámeru aktivačnej činnosti, ktorý bude prílohou žiadosti, pre subjekty, ktoré budú organizovať aktivačnú činnosť,
 - podporu vykonávania aktivačnej činnosti formou menších obecných služieb pre obec v rámci mikroregiónu na základe spolupráce obcí podľa § 20a zákona Slovenskej národnej rady č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov s podporou dopravy dlhodobo nezamestnaných občanov v hmotnej núdzi do miesta vykonávania menších obecných služieb pre obec alebo služieb vo verejnom záujme, ak miesto vykonávania aktivačnej činnosti je mimo územia obce, v ktorej má dlhodobo nezamestnaný občan v hmotnej núdzi trvalý pobyt;
- v oblasti zamestnávania štátnych príslušníkov tretej krajiny
 - prijatie legislatívnych opatrení v súvislosti s formálnym oznámením Európskej komisie C(2024) 1036 final zo dňa 13. marca 2024, týkajúce sa konania o porušení zmlúv podľa čl. 258 Zmluvy o fungovaní Európskej únie pod číslom INFR (2024)2010, ktoré Európska komisia identifikovala počas posudzovania súladu v súvislosti s transpozíciou smernice Európskeho parlamentu a Rady 2014/36/EÚ z 26. februára 2014 o podmienkach vstupu a pobytu príslušníkov tretích krajín na účel zamestnania ako sezónni pracovníci (Ú. v. EÚ L 94, 28.3.2014) (ďalej len „smernica 2014/36/EÚ“) do vnútroštátneho práva. Cieľom navrhovaných úprav je uvedenie jednotlivých ustanovení zákona o službách zamestnanosti do súladu s čl. 5 ods. 1 písm. a), čl. 6 ods. 1 písm. a), čl. 12 ods. 1, čl. 15 ods. 1 a 3, čl. 17 ods. 2, čl. 18 ods. 1 a 4, čl. 18 ods. 2, čl. 20 ods. 2 písm. a) a b) smernice 2014/36/EÚ. V návrhu zákona sa zohľadňujú všetky výhrady Európskej komisie k nesprávnej transpozícii smernice 2014/36/EÚ do

vnútroštátneho práva. V návrhu zákona sa na základe poznatkov aplikačnej praxe precizujú niektoré ustanovenia piatej časti zákona o službách zamestnanosti v oblasti zamestnávania štátnych príslušníkov tretej krajiny.

Návrh zákona v čl. II upravuje:

- predĺženie obdobia, na ktoré sa udeľuje prechodný pobyt na účel sezónneho zamestnania, a to najviac na 240 dní počas 12 po sebe nasledujúcich mesiacov a obnovuje prechodný pobyt na účel sezónneho zamestnania, a to najviac na obdobie, ktoré spolu s predchádzajúcim udeleným prechodným pobytom na výkon sezónneho zamestnania súhrnne nepresiahne 240 dní počas 12 po sebe nasledujúcich mesiacov.

Návrh zákona v čl. III upravuje:

- zvýhodnené posudzovanie príjmu z pracovného pomeru alebo obdobného pracovného vzťahu po dobu 6 mesiacov pre tých členov domácnosti, ktorí nastúpia do zamestnania, a to raz za 24 kalendárnych mesiacov nasledujúcich po mesiaci, v ktorom vznikol prvý pracovný pomer alebo obdobný pracovný vzťah a začalo zvýhodneného posudzovania príjmu,
- vyňatie daňového bonusu a zamestnaneckej prémie z okruhu príjmov na účely pomoci v hmotnej núdzi,
- podmienky vzniku nároku na dávku v hmotnej núdzi jej podmienením prijať sprostredkované vhodné zamestnanie,
- rozšírenie možnosti vykonávania menších obecných služieb na účely § 10 aj mimo územia obce, ktorej je člen domácnosti obyvateľom, a s tým súvisiace zavedenie poskytovania finančného príspevku obci na čiastočnú úhradu nákladov na prepravu člena domácnosti na vykonávanie menších obecných služieb alebo prác na predchádzanie mimoriadnej situácie mimo územia obce, ktorej je obyvateľom,
- podmienky trvania nároku na ochranný príspevok tak, aby obdobie nároku nebolo časovo limitované, ako aj rozšírenie dôvodu pre zánik nároku na ochranný príspevok v prípade uplatnenia právomoci posudkového lekára ukončiť dočasnú pracovnú neschopnosť člena domácnosti, ktorej sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi,
- odstupňovanie sumy aktivačného príspevku na tri úrovne podľa miery aktivácie a opätovné zavedenie možnosti vzniku nároku na aktivačný príspevok aj pre zamestnaných,
- umožnenie vzniku nároku na aktivačný príspevok aj členovi domácnosti, ktorý nie je evidovaným uchádzačom o zamestnanie, ak sa zúčastňuje napr. na vzdelávaní, rekvifikácii alebo projektoch a programoch organizovaných v rámci aktívnych opatrení trhu práce,
- rozšírenie nároku na príspevok na nezaopatrené dieťa, aj na nezaopatrené dieťa, ktoré navštevuje materskú školu alebo študuje v dennej forme štúdia na strednej škole alebo vysokej škole.

Návrh zákona nie je predmetom vnútrokomunitárneho pripomienkového konania.

Návrh zákona je v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, ústavnými zákonmi, nálezmi Ústavného súdu Slovenskej republiky, zákonmi, medzinárodnými zmluvami a medzinárodnými dokumentmi, ktorými je Slovenská republika viazaná, a s právom Európskej únie.

Návrh zákona má negatívny vplyv na rozpočet verejnej správy a nemá vplyv na rozpočty obcí a vyšších územných celkov. Návrh zákona má pozitívny a negatívny vplyv na podnikateľské prostredie a sociálny vplyv, pozitívny vplyv na informatizáciu spoločnosti a nepredpokladá vplyv na životné prostredie, na služby verejnej správy pre občana, ani vplyv na manželstvo, rodičovstvo a rodinu.